

Stredná odborná škola hotelových služieb a obchodu, Jabloňová 1351, 960 01 Zvolen

**VNÚTORNÁ SMERNICA K PREVENCI
A RIEŠENIU ŠIKANOVANIA ŽIAKOV**

Zvolen 2019

**PaedDr. Helena Hrnčiarová
riaditeľka školy**

Čl. 1

Úvodné ustanovenie

Táto smernica upravuje základné znaky, formy a prejavy šikanovania detí a žiakov (ďalej len „žiak“), možnosti preventívneho pôsobenia a metódy riešenia šikanovania žiakov v nadväznosti na zodpovednosť školy a školského zariadenia podľa § 144 ods. 1 písm. o) a § 153 ods. 1 zákona a na práva žiaka podľa § 144 ods. 1 písm. i) a k) zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove sa vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov a v súlade so Smernicou MŠVVaŠ SR č. 36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach.

Čl. 2

Charakteristika šikanovania

1. Šikanovaním rozumieme správanie žiaka, ktorého úmyslom je ublíženie, ohrozenie alebo zastrašovanie iného žiaka alebo úmyselný spravidla opakovaný útok voči žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z rôznych dôvodov nevedia alebo nemôžu účinne brániť.
2. Podstatou šikanovania je najmä
 - a) úmysel ublížiť druhému fyzicky alebo psychicky,
 - b) agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov,
 - c) prevaha agresora alebo skupiny agresorov nad obeťou
 - d) opakované útoky agresora.
3. Šikanovanie sa môže prejavovať:
 - a) v priamej forme- fyzickými útokmi, urážaním, nadávkami, posmechom, zosmiešnením, príkazmi agresora vykonať určitú vec proti vôli obeť, odcudzením vecí, vyhrážaním, zastrašovaním, vydieraním, zneužitím osobných údajov, fotografií, šírením nepravdivých informácií alebo kyberšikanovaním;
 - b) v nepriamej forme- prehliadaním, ignorovaním, zámerným vyčleňovaním z kolektívu alebo nedobrovoľným vystavovaním agresívnym situáciám.
4. Kyberšikanovanie je priama forma šikanovania, pri ktorej ide o zneužitie informačno-komunikačných technológií (najmä telefónu, tabletu, internetu a sociálnych sietí) na úmyselné ohrozenie, ublíženie alebo zastrašovanie, pričom sa často vyskytuje v spojení s inými formami šikanovania.
5. Kyberšikanovanie má najčastejšie tieto znaky:
 - a) sociálna prevaha alebo psychická prevaha agresora, nie je nutná fyzická prevaha,
 - b) agresor vystupuje často anonymne,
 - c) útok nevyžaduje fyzický kontakt agresora a obeť,
 - d) agresor spravidla nevidí priamu emocionálnu reakciu obeť na útok s ohľadom na anonymitu a odstup, ktoré informačno-komunikačné technológie umožňujú,
 - e) útoky sa šíria prostredníctvom internetu podstatne rýchlejšie ako inými spôsobmi,
 - f) útoky sú prístupné veľkému množstvu osôb, g) agresor je schopný uskutočniť útok z

- rôznych miest,
- h) útoky môžu mať dlhšie trvanie v čase,
 - i) obeť nemusí o napadnutí dlhšiu dobu vedieť,
 - j) obeť nemusí byť schopná identifikovať agresora,
 - k) zverejnené informácie, fotografie a audiozáznamy a videozáznamy môže byť náročné odstrániť z internetu.

Čl. 3

Charakteristika agresora a obeť

1. Agresor je zväčša egoistický jedinec, ktorému je cudzia úcta k iným ľuďom, nerozumie problémom iných, nevie, čo je empatia. Rozlišujeme dva typy agresorov, a to
 - a) príležitostného – potrebuje jasné a pevné pravidlá, mal by poznať dôsledky svojich činov,
 - b) chronického – veľmi ťažko mení svoje správanie, bez intenzívnej pomoci sa bude pravdepodobne dopúšťať trestnej činnosti a spôsobovať problémy svojmu okoliu.
2. Charakteristickými znakmi agresora sú:
 - a) Je nadpriemerne telesne zdatný, silný, obratný.
 - b) Je inteligentný, čo mu umožňuje vymýšľať rafinované formy agresie.
 - c) Je sebaistý, často poškodený nevhodnou výchovou.
 - d) Jeho typickou túžbou je dominovať, ovládať druhých, bezohľadne sa presadzovať.
 - e) Ľahko sa urazí, je vzťahovačný.
 - f) Ublížovanie druhým mu robí radosť.
 - g) Agresívnym správaním sa chce zaradiť do partie.
3. Obeťou šikanovania môže byť každý. Agresor si obeť vyberá náhodne alebo ňou býva žiak/žiačka, ktorá/ktorý sa od iných odlišuje nasledujúcimi znakmi:
 - a) Dobre sa učí, ochotne pomôže.
 - b) Je usilovný(á), svedomitý(á).
 - c) Odlišuje sa nejakou zvláštnosťou (hendikep).
 - d) Má málo kamarátov v škole.
 - e) Ťažko nadväzuje kontakty s inými.
 - f) Je citlivý(á), tichý(á), utiahnutý(á), nepriebojný(á), slabší(ia), pomalší(ia).
 - g) Pochádza zo slabších vrstiev.
 - h) Má nízke sebavedomie.
4. Obete (šikanovaní žiaci) často nevedia rodičom, učiteľom ani iným dospelým povedať o tom, že sú šikanovaní, ale svojím správaním skryto volajú o pomoc nasledujúcimi prejavmi:
 - a) Počas prestávok bývajú sami a nemajú kamarátov.
 - b) Pôsobia smutne, neisto, ustrašene.
 - c) Pod rôznymi výhovorkami sa vyhýbajú škole.
 - d) Náhle sa zhoršuje ich prospech.

- e) Majú odreniny, modriny, škrabance, ktoré nevedia vysvetliť.
- f) Vyhládávajú bezpečnú cestu zo školy, pripájajú sa k nejakým dospelým, vyčkávajú, kým všetci neodídu.
- g) Často pred odchodom do školy ich pobolieva hlava, brucho.

Čl. 4

Trestnoprávna zodpovednosť

1. Šikanovanie môže nadobúdať skutkovú podstatu priestupku proti občianskemu spolunažívaniu (§ 49 zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov) alebo priestupku proti majetku (§ 50 zákona SNR č.372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov) .
2. Žiak, ktorý je agresorom, môže byť trestne stíhaný najmä za trestný čin v zmysle zákona č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon (ďalej Tz):
 - a) ublíženia na zdraví (§ 155 Tz),
 - b) obmedzovania osobnej slobody (§ 183 Tz),
 - c) lúpeže (§ 188 Tz),
 - d) vydierania (§ 189 Tz),
 - e) hrubého nátlaku (§ 190 Tz),
 - f) nátlaku (§ 192 Tz),
 - g) porušovania domovej slobody (§ 194 Tz),
 - h) sexuálneho násillia (§ 200 Tz),
 - ch)sexuálneho zneužívania (§ 201 až 201b Tz),
 - i) krádeže (§ 212 Tz),
 - j) neoprávneného užívania cudzej veci (§ 215 Tz),
 - k) poškodzovania cudzej veci (§ 245 Tz),
 - l) nebezpečného vyhrážania sa (§ 260 Tz),
 - m) nebezpečného prenasledovania (§ 360a Tz),
 - n) výroby detskej pornografie (§ 368 Tz),
 - o) rozširovania detskej pornografie (§ 369 Tz),
 - p) prechovávanlia detskej pornografie a účasť na detskom pornografickom predstavení (§ 370 Tz),
 - q) ohovárania (§ 373a Tz).
3. Skutočnosť, že fyzická osoba nie je trestne zodpovedná z dôvodu nízkého veku (§ 22 Tz) nie je prekážkou na podanie žaloby vo veci náhrady škody, ktorú žiak spôsobil na majetku alebo vo veci náhrady ujmy, ktorú žiak spôsobil na zdraví. Zákonný zástupca žiaka a žiak zodpovedajú za škodu spoločne a nerozdielne. *Zodpovedným za priestupky je ten, t.z. žiak/žiačka, kto v čase spáchania priestupku dovŕšil pätnásly rok svojho veku. Ak v čase spáchania priestupku žiak/žiačka dovŕšil/dovŕšila pätnásly rok a neprekročil/neprekročila osemdásly rok svojho veku, zaraďuje sa do kategórie mladistvých.*
4. Za povinnosť dávať pozor na žiakov počas vyučovania alebo počas konania školských akcií sú zodpovední zamestnanci školy, konkrétne tí, ktorí:

- a) realizujú vyučovací proces,
 - b) vykonávajú pedagogický dozor počas prestávok,
 - c) vykonávajú pedagogický dozor počas školských akcií rôzneho druhu (výlety, exkurzie, školské akcie, účelové cvičenie, KOŽAZ, kultúrne podujatia, medzinárodné projekty a stáže, športové podujatia atď.)
5. Pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec, ktorému je známy prípad šikanovania a neprijme žiadne opatrenie, môže byť stíhaný najmä za trestný čin
- a) neprekazenia trestného činu (§ 341 Tz),
 - b) neoznámenia trestného činu (§ 340 Tz),
 - c) ublíženia na zdraví (§ 158 Tz).

Čl. 5

Prevenia šikanovania

1. Prevenia šikanovania sa zabezpečuje najmä formou
 - a) súčasti výchovno-vzdelávacieho procesu vrátane pozitívneho vplyvu osobnosti pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca v rámci každodenného vyučovania, obsahového zamerania a didaktiky predmetov a prierezových tém:
 - I. osobný a sociálny rozvoj,
 - II. mediálna výchova,
 - III. multikultúrna výchova,
 - IV. ochrana života a zdravia,
 - V. výchova a vzdelávanie k ľudským právam,
 - VI. výchova k občianstvu,
 - VII. boj proti extrémizmu,
 - VIII. výchova k manželstvu a rodičovstvu;
 - b) súťaží, hier, prednášok alebo diskusií organizovaných školou alebo organizovaných inými relevantnými subjektmi.
2. Riaditeľ školy, koordinátor prevencie a triedny učiteľ priebežne informujú zákonných zástupcov, opatrovníka, osoby, ktorým súd zveril dieťa do osobnej starostlivosti (§ 48 Zákona 36/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov) alebo do pestúnskej starostlivosti alebo do starostlivosti budúcich osvojiteľov (§ 103 Zákona 36/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov) alebo zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu o preventívnych činnostiach školy. Pri realizácii preventívnych činností školy riaditeľ školy, koordinátor prevencie a triedny učiteľ venujú zvýšenú pozornosť efektívnosti týchto činností. Za efektívnu stratégiu v príslušnej oblasti sa nepovažujú jednorazové činnosti, kultúrne podujatia, moralizovanie a zastrasovanie.
3. Riaditeľ školy, koordinátor prevencie a triedny učiteľ vopred preveria navrhované preventívne činnosti školy s cieľom predísť nežiaducemu vplyvu neodborných činností, ako aj škodlivému vplyvu kultov, siekt či extrémistických organizácií na žiakov.

6. Riaditeľ školy oboznamuje s podstatou, formami a nebezpečnými dôsledkami šikanovania
 - a) všetkých žiakov príslušnej školy a ich zákonných zástupcov,
 - b) zamestnancov školy príslušnej školy,
 - c) osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa,
 - d) zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu.
7. Riaditeľ školy zodpovedá za systémové aktivity školy v oblasti prevencie šikanovania. Pri príprave a realizácii celoškolskej stratégie najmä
 - a) vytvára pozitívne prostredie v škole,
 - b) podporuje prosociálne správanie a vzťahy detí,
 - c) určuje v školskom poriadku pravidlá správania sa vrátane sankcií za ich porušenie a pravidlá používania informačno-komunikačných technológií (mobilných telefónov, tabletov, počítačov a iných komunikačných technológií) v priestoroch školy,
 - e) zabezpečuje v súlade s pracovným poriadkom školy zvýšený dozor pedagogických zamestnancov cez prestávky, pred začiatkom vyučovania, po jeho skončení a v čase mimo vyučovania, najmä v priestoroch, kde k šikanovaniu už došlo alebo by k nemu mohlo dochádzať,
 - f) oboznamuje pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov so spôsobom oznamovania šikanovania a preverovania šikanovania,
 - g) informuje o postupe pri zistení šikanovania, najmä pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov, žiakov, zákonných zástupcov žiaka, osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa, zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu,
 - h) zabezpečuje zverejnenie kontaktných údajov inštitúcií, ktoré sa prevenciou a riešením šikanovania zaoberajú,
 - ch) určuje v pracovnom poriadku školy povinnosť zamestnancov školy oznamovať podozrenie zo šikanovania,
 - i) zabezpečuje vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti prevencie šikanovania, vrátane kyberšikanovania, prostredníctvom zvyšovania digitálnej gramotnosti učiteľov,
 - j) spolupracuje s odbornými zamestnancami príslušného centra CPPPaP vo Zvolene a ďalšími odbornými pracoviskami poradenských služieb a preventívnych služieb v regióne, ORPZ vo Zvolene a Mestskou políciou vo Zvolene,
 - k) zapája do prevencie šikanovania žiacku školskú radu, radu školy a zriaďovateľa.

Čl. 6

Metódy riešenia šikanovania

1. Odhaľovanie šikanovania býva veľmi ťažké, najdôležitejšiu úlohu pri odhalení šikanovania zohráva atmosféra dôvery a riešenie problému pokojnou cestou, na pokojnom mieste a s dostatkom času.
2. Riaditeľ školy alebo ním poverená osoba pri zisťovaní a preverovaní šikanovania
 - a) zabezpečí bezodkladnú pomoc obetiam a ochranu obetí,
 - b) zabezpečí dozor v triede, kde sa preveruje šikanovanie,
 - c) vykonáva opatrenia na zabránenie novej krivej výpovede agresora jeho izoláciou počas preverovania šikanovania,

- d) preveruje šikanovanie bezodkladne v čase, keď agresor nie je ešte dohodnutý na spoločnej výpovedi s obeťou, svedkami alebo inými osobami, ktoré na šikanovanie upozornili,
- e) zabezpečí, aby obeť nebola konfrontovaná s agresorom,
- f) zabezpečí zistenie vhodných svedkov a uskutočnenie individuálnych rozhovorov alebo konfrontačných rozhovorov so svedkami,
- g) uchováva dôkazy pri podozrení na kyberšikanovanie,
- h) kontaktuje vo vzťahu k obeť, agresorovi a svedkovi šikanovania zákonných zástupcov, osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa, zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu, zariadenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, v ktorom je žiak umiestnený,
- ch) kontaktuje miestne príslušné centrum,
- i) zabezpečí použitie anonymnej dotazníkovej metódy,
- j) vedie písomné záznamy o riešení jednotlivých prípadov šikanovania,
- k) zabezpečí pri rozhovoroch prítomnosť najmenej dvoch pedagogických zamestnancov alebo odborných zamestnancov,
- l) ohlasuje príslušným útvarom Policajného zboru podozrenie na spáchanie priestupku alebo trestného činu.

Čl. 7

Opatrenia na riešenie šikanovania

V prípade, že sa vyskytne prípad šikanovania, budú sa používať tieto opatrenia:

1. Opatrenia pre obeť šikanovania:
 - a) odporučiť rodičom/zákonným zástupcom žiaka/žiačky vyhľadať odbornú starostlivosť (CPPPaP vo Zvolene) pre žiaka aj rodičov žiaka,
 - b) zorganizovať skupinový intervenčný program v spolupráci s CPPPaP vo Zvolene,
 - c) zaistiť bezpečie obeť,
 - d) zabezpečiť informovanie a poradenstvo o šikanovaní pre osoby uvedené v článku 5 odsek 2.
2. Opatrenia pre agresorov:
 - a) odporučiť rodičom/zákonným zástupcom agresorov vyhľadať odbornú starostlivosť (CPPPaP vo Zvolene),
 - b) preložiť agresora do inej triedy,
 - c) uložiť opatrenia vo výchove podľa § 58 ods. 2 a 3 školského zákona:
 - napomenutie alebo pokarhanie triednym učiteľom,
 - pokarhanie riaditeľom školy,
 - znížená známka zo správania,
 - podmienené vylúčenie,
 - vylúčenie zo štúdia.
3. Opatrenia v mimoriadnych prípadoch (napr. naplnenie skutkovej podstaty trestného činu, ublíženia na zdraví resp. ohrozenia na živote) resp. opakujúcich sa prípadoch):
 - a) odporučiť rodičom umiestniť žiaka na dobrovoľný diagnostický pobyt v diagnostickom centre,
 - b) oznámiť príslušnému Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny – oddeleniu sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately za účelom využitia nutných výchovných opatrení v prospech maloletého v zmysle zákona č.195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci,

- v znení neskorších predpisov,
- c) oznámiť príslušnému útvaru Policajného zboru SR, ak došlo k závažnejšiemu prípadu šikanovania, pri ktorom je podozrenie, že bol spáchaný čin naplňujúci skutkovú podstatu priestupku alebo trestného činu.
4. Pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec je povinný šikanovanie, alebo podozrenie zo šikanovania medzi žiakmi bezodkladne riešiť a každej jeho obeti bezodkladne poskytnúť pomoc.

Čl. 8

Postup v prípade zistenia šikanovania

V prípade, že v priestoroch školy, v zariadeniach praktického vyučovania počas školského vyučovania, resp. na školských akciách sa zistí prípad šikanovania, je každý pedagogický resp. nepedagogický zamestnanec povinný postupovať takto:

1. Zamestnanec, ktorý tento prípad zistí, informuje o tejto skutočnosti triedneho učiteľa agresora a obeť (predtým si zistí meno, priezvisko, triedu týchto žiakov) a zástupkyne riaditeľky školy.
2. Triedni učitelia si na prešetrenie prizvú daných žiakov (o konfrontácii prípadu medzi obeťou a agresorom rozhodne vedenie školy), zamestnanca školy, ktorý prípad oznámil a zástupkyne vedenia školy (pri zachovaní dôvernosti).
3. O danom vyšetrení sa spíše zápis, v ktorom sa popíše skutočnosť, vyjadrenia obeť a agresora, navrhne sa opatrenia na riešenie.
4. Triedni učitelia agresora a obeť si pozvú na pohovor k zástupkyňiam vedenia školy rodičov/zákonných zástupcov týchto žiakov a spíšu zápis zo stretnutia.
5. Po písomnom uzavretí celého prípadu, zvážení návrhov na opatrenia, vyjadrení obeť a agresora, rodičov/zákonných zástupcov týchto žiakov riaditeľ školy rozhodne o ďalšom postupe v súlade so školským poriadkom, pracovným poriadkom školy, resp. Trestným zákonom č.300/2005 Z.z. a Zákonom č.372/1990 o priestupkoch.
6. Nakoľko je šikanovanie závažným negatívnym spoločenským javom, celý prípad vyšetrenia šikanovania sa bude realizovať pri zachovaní dôvernosti až do vyšetrenia daného prípadu.
7. V prípade, že tento negatívny jav zistí žiak/žiačka, je povinný/povinná o tejto skutočnosti informovať svojho triedneho učiteľa a v jeho neprítomnosti zástupkyne riaditeľky školy.

Čl. 9

Spolupráca školy s orgánmi činnými v trestnom konaní a orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

1. Riaditeľ školy je povinný oznámiť orgánom činným v trestnom konaní podozrenie, že žiak sa dopustil šikanovania, spáchania trestného činu uvedeného v čl. 4 ods. 2 alebo opakovane páchal priestupky uvedené v čl. 4 ods. 1 v súvislosti so šikanovaním.
2. Riaditeľ školy je povinný orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately oznámiť

- a) podozrenie podľa odseku 1,
- b) skutočnosti, ktoré ohrozujú obeť, agresora alebo svedkov,
- c) opatrenia, ktoré prijal podľa článku 6 alebo článku 7.

Čl. 10

Spolupráca školy so zákonnými zástupcami, osobami, ktoré sa osobne starajú o dieťa, alebo zariadením, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu

1. Pri podozrení na šikanovanie žiaka spolupracujú riaditeľ školy, koordinátor prevencie, výchovný poradca, ďalší pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci s rodinou obete a s rodinou agresora.
2. Pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci dbajú pri rozhovore so zákonným zástupcom obete, agresora alebo svedka najmä na zachovanie dôvernosti informácií.
3. Riaditeľ školy môže odporučiť zákonným zástupcom agresora a osobám, ktoré sa osobne starajú o dieťa alebo zariadeniu, v ktorom je umiestnený na základe rozhodnutia súdu, umiestniť agresora na dobrovoľný diagnostický pobyt do diagnostického centra alebo do liečebno-výchovného sanatória.
4. O úkonoch podľa tohto článku osoba poverená riaditeľom školy vyhotovuje zápis, z ktorého po jednom vyhotovení poskytne každej zo zúčastnených osôb.

Čl. 11

Účinnosť

Vnútna smernica k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov Strednej odbornej školy hotelových služieb a obchodu vo Zvolene nadobúda účinnosť 1.9.2019.

Vo Zvolene 30.8.2019

PaedDr. Helena Hrnčiarová
riaditeľka školy